

P R O J E K T ■
AGAMBEN 2008-2009

krytyka
poglądowa

Pracownia
Pytań
Granicznych

P R O J E K T ■
AGAMBEN 2008-2009

ORGANIZACJA:

Klub Krytyki Politycznej w Poznaniu
Pracownia Pytań Granicznych

Szczególne wsparcie dla projektu udzielili
Tomasz Polak (szef Pracowni Pytań Granicznych),
Sławomir Sierakowski (szef Krytyki Politycznej)
władze Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu.
Serdecznie dziękujemy za przychylność.

Organizatorzy

Całoroczny projekt naukowy

realizowany w Poznaniu
oraz Warszawie, Krakowie,
Wrocławiu i Gnieźnie

Spis treści

5	PROJEKT AGAMBEN
6	O GIORGIO AGAMBENIE
7	AGAMBEN I HOMO SACER
9	WYKŁADY
10	SEMESTR ZIMOWY
15	SEMESTR LETNI
20	WYKŁADY W INNYCH MIASTACH
23	SEMINARIUM
24	SEMINARIUM PROWADZONE PRZEZ GIORGIO AGAMBENA
25	ORGANIZATORZY

Projekt Agamben

Bohaterem naszego projektu jest włoski filozof, estetyk, kulturoznawca Giorgio Agamben. Komentowany na Zachodzie przez najważniejszych współczesnych myślicieli (Žižek, Negri, Laclau, LaCapra) przez wiele lat był zupełnie nieobecny w Polsce. Od niedawna jego prace ukazują się również na polskim rynku wydawniczym. Czy także na „rynku idei”? Naszym celem jest przedstawienie bogatego dorobku Agambena w ramach zwartej serii akademickich wykładów oraz seminarium poddającego gruntownej lekturze najgłośniejsze dzieło filozofa: *Homo sacer. Suwerenna władza i nagie życie*.

Jest w czym wybierać. Oprócz błyskotliwych analiz rzeczywistości społecznej i politycznej, przy pomocy pojęć takich jak: homines sacri, stan wyjątkowy, włączające wyłączenie, Agamben rozważa, gdzie przebiega granica pomiędzy człowiekiem a zwierzęciem, woła z kart książki *Co zostaje z Auschwitz?* o nową, nie-ludzką etykę i w iście poetycki sposób zajmuje się „Ideą Prozy”.

„Projekt Agamben” to całoroczny, interdyscyplinarny program naukowy, zorganizowany przez Krytykę Polityczną i Pracownię Pytań Granicznych, międzywydziałową jednostką Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Celem projektu jest wprowadzenie filozofii Agambena do polskiego dyskursu, nie tylko naukowego. Pragniemy stworzyć warunki umożliwiające odczytanie książek Agambena nie tylko jako spójnej, oryginalnej i ciekawej propozycji teoretycznej, lecz przede wszystkim jako niezwykle bogatej „skrzynki z narzędziami” do analizowania otaczającej nas rzeczywistości, w jej wymiarze biologicznym, społecznym, ekonomicznym i politycznym.

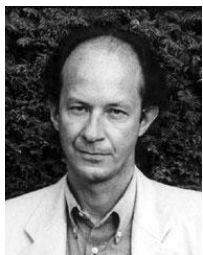
Do udziału w cyklu zaprosiliśmy naukowców z różnych ośrodków w Polsce, którzy w swoich wykładach spróbują poddać dzieło Agambena „tęgim” interpretacjom, jednocześnie umieszczając je w zrozumiałym szerokim kontekście.

Centrum „Projektu Agamben” będzie Poznań, gdzie co dwa tygodnie odbywać się będą wykłady zaproszonych gości, a w semestrze letnim poprowadzone zostanie specjalne seminarium dla studentów i doktorantów poświęcone książce *Homo sacer*. Dzięki wsparciu Klubów Krytyki Politycznej w innych miastach w Polsce wykłady odbędą się także w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu oraz Gnieźnie. Cykl zakończy „spotkanie z mistrzem” – seminarium, które prowadzi sam Giorgio Agamben (początek roku akademickiego 2009/2010). W ramach projektu powstanie również książka *Agamben. Przewodnik Krytyki Politycznej* – tom z wybranymi referatami wygłoszonymi w trakcie cyklu, najistotniejsze teksty polskie i nieopublikowane dotychczas teksty zagraniczne poświęcone Agambenowi.

Zapraszamy do udziału w projekcie!

ORGANIZATORZY

O Giorgio Agambenie

Giorgio Agamben (ur. 1942) – jest jednym z najbardziej interesujących współczesnych filozofów krytycznie analizujących rzeczywistość społeczną i polityczną. W centrum jego uwagi znajdują się punkty przecięcia władzy politycznej i biologicznego życia. Rozwijając tezę Michela Foucaulta o nowoczesności jako erze biopolityki (erze, w której biologiczne życie człowieka staje się bezpośrednim obiektem i właściwym terenem działań politycznych), Agamben opisuje zarówno konkretne mechanizmy podporządkowywania życia władzy, jak i generującą je strukturę. Tym, co umożliwia politykę jako taką, jest bowiem według Agambena oddzielenie od siebie dwóch rodzajów życia: życia specy-

ficznie ludzkiego, definiowanego przede wszystkim przez własność mowy, postępowania się językiem (bios), i „nagiego życia” (zoe), zaledwie-życia, pozbawionego wszystkich właściwości i dookreśleń z wyjątkiem samego przetrwania. Wykluczenie nagiego życia (a także podmiotu, który je uosabia, określanego przez Agambena jako *homo sacer*) umożliwia funkcjonowanie społeczeństwa, polityczności, sfery publicznej. Tym, co cechuje nowoczesną liberalną demokrację, jest destabilizacja i trwały kryzys tego podziału; dzieje się tak dlatego, że po raz pierwszy w historii podstawą politycznego bytu człowieka staje się jego byt biologiczny – fakt urodzenia i dążenie do szczęścia i dobrobytu. Deklarowana uniwersalność praw człowieka nie pozwala na wykluczenie pewnych podmiotów z obszaru polityczności; prowadzi to do powstawania „stref wyjątku”, w których obrębie nie obowiązują żadne prawa, a człowiek, pozbawiony gwarantowanych przez demokrację praw – które, jak się okazuje, są nie tyle prawami człowieka, ile prawami obywatela konkretnego państwa narodowego – zostaje zredukowany do wymiaru nagiego życia. Strefy wyjątku, stanowiąc skandal dla demokratycznej opinii publicznej, jednocześnie podtrzymują porządek polityczny; ich przykładem są oczywiście nazistowskie obozy koncentracyjne, ale także współczesne obozy dla uchodźców czy obóz dla podejrzanych o działalność terrorystyczną w bazie wojskowej Guantanamo.

Agamben dał się poznać jako krytyk amerykańskiej ideologii wojny z terroryzmem; wprowadzanie kolejnych ograniczeń wolności obywateli w imię bezpieczeństwa (biologicznego przetrwania) oznacza według niego instalowanie w obrębie demokracji permanentnego stanu wyjątkowego; w imię porządku i usuwania zagrożeń dokonuje się kolonizacja życia przez władzę. Jednym z jej przykładów jest ustalanie tożsamości za pomocą danych biometrycznych (linii papilarnych czy wzoru siatkówki oka). Sam Agamben w ramach protestu przeciw paszportom biometrycznym zrezygnował w 2002 roku z prowadzenia wykładów w Ameryce. Obecnie wykłada w Wenecji i Paryżu.

„Polityka mogła ukonstytuować się jako totalitaryzm w stopniu jak dotąd nieznanym tylko dlatego, że została w naszych czasach kompletnie przekształcona w biopolitykę” – stwierdza Agamben, uświadamiając, że przekształcenie się demokracji w totalitaryzm nie było wyłącznie historyczną aberracją, ale konsekwencją jej istotowego mechanizmu – biopolitycznej izolacji i wykluczania nagiego życia. Mechanizm ten funkcjonuje również dzisiaj – głównym zagrożeniem dla demokracji jest nie tyle fundamentalizm religijny, ile jej własne, wewnętrzne zabiegi zmierzające do zdyscyplinowania życia za pomocą zarządzania i technologii. <Joanna Bednarek>

Agamben i *Homo sacer*

Homo sacer posiada wszystkie najważniejsze cechy wybitnego dzieła: świetny i w gruncie rzeczy prosty pomysł wyjściowy, w większości przekonującą argumentację oraz szeroki oddech, dzięki któremu subtelne analizy filozoficzne zostają umocowane w „twardym” kontekście historycznym. Można tę książkę czytać na wiele sposobów – a to jako przyczynek do filozofii prawa, a to jako rozprawę z pogranicza nauk politycznych i społecznych, a to jako traktat z dziedziny ontologii, a to jako komentarz do twórczości Franza Kafki, a to wreszcie jako próbę nowego przemyślenia dziejów Zagłady.

Agamben analizuje w swojej książce tytułową kategorię *homo sacer*, zapożyczoną z rzymskiej tradycji figurę człowieka, którego można zabić, nie obawiając się, że owo zabójstwo pociągnie za sobą skutki prawne w postaci kary. Jak to możliwe? Dzięki istnieniu osobliwego mechanizmu tzw. włączającego wyłączenia, który umożliwia potraktowanie człowieka (lub grupy ludzi uznanych za *homines sacri*) za podlegającego prawu, a zarazem z niego wyłączonego. Ów paradoks czyni Agamben strukturalnym fundamentem całej zachodniej polityki od jej zarania po współczesność.

Polityka sprowadza się w jego ujęciu głównie do umiejętności suwerennego sprawowania władzy nad mechanizmem włączającego wyłączenia, czyli, mówiąc inaczej, do panowania nad naturą włączoną w obręb kultury. Problem z naturą jest, wszelako taki, że z zasady pozostaje poza wszelką kontrolą. Co musi zatem uczynić władza, chcąc suwerennie sprawować swoje rządy nad każdym elementem ludzkiej egzystencji, a więc również nad czystą biologicznością istnienia? Musi biologię rozbroić, udomowić, odbezpieczyć. Lub inaczej: „skonstruować” ją w zgodzie z własnymi zasadami i celami. Czyli włączyć w obręb określonych norm. Bios to „nagie życie” trzymane na łańcuchu, podporządkowane konwencjom kulturowo-polityczno-prawnym, w które my wszyscy – obywatele takiego czy innego państwa, członkowie takiej czy innej wspólnoty – jesteśmy uwikłani. Nawet jeśli tego nie chcemy.

Powołując się na późne rozważania Michela Foucaulta, Agamben rysuje przed nami ponury, acz przekonujący obraz postępującego zawłaszczania „nagiego życia” przez normy nowoczesnej polityki, która zaczęła się kształtować w XVIII w. (a nawet w XVII w.), głównie za sprawą tzw. kameralizmu, doktryny ekonomiczno-politycznej uznającej za nadrzędny cel polityki optymalne wykorzystanie wszystkich zasobów ludzkich i zdolności produkcyjnych państwa. Życie człowieka staje się wówczas, jak powiada Agamben, stawką w grze politycznych strategii. W tym samym czasie (co nie było bynajmniej przypadkiem) zaczyna się przywiązywać większą wagę do kwestii życia biologicznego narodu jako problemu suwerennej władzy. Jasną stroną tego procesu był oczywiście rozwój ekonomii, statystyki czy medycyny, która miała polepszyć zdrowie społeczeństwa, a w konsekwencji sprzyjać wzrostowi liczby ludności. Mroczną zaś, i to bardzo – dążenie do zawłaszczania coraz większych sfer życia obywateli w imię postępu ekonomicznego, gospodarczego i społecznego. Bo przecież rychło okazało się, że rewersem mechanizmów kontroli higieny ludności jest przyzwolenie na wykluczanie – lub mówiąc wprost: eksterminację – życia, które z takich czy innych powodów uznano za... niegodne życia. A stąd już tylko krok do programów naprawiania rasy, do eugeniki i, no właśnie, słynnego nazistowskiego pojęcia „*lebensunwertes Leben*”. Lub – używając pojęcia stworzonego przez Foucaulta – do biopolityki.

Foucault nigdy nie przeniósł swoich dociekań w sferę XX-wiecznych systemów totalitarnych czy na grunt obozu koncentracyjnego, tam, gdzie współczesna, przerażająca odmiana biopolityki doszła do głosu najpełniej. Giorgio Agamben, przejmując tezę francuskiego filozofa, iż upolitycznienie „nagiętego życia” stanowi decydujące wydarzenie dla nowoczesności, podejmuje ten właśnie wątek i jednocześnie go przeformułowuje. Chce mianowicie, abyśmy nauczyli się „rozpoznawać strukturę wyrzucenia w stosunkach politycznych i w publicznych przestrzeniach, w których żyjemy”.

Państwa totalitarne czy obozy koncentracyjne to bowiem tylko niektóre z możliwych emanacji podstawowej struktury politycznej współczesności, jaką jest włączające wyłączenie, wykluczenie, wyrzucenie. Inne przykłady to choćby obozy dla uchodźców w Europie Zachodniej czy więzienie w Guantanamo – miejsca, gdzie prawo wprawdzie obowiązuje, ale nic (lub niewiele) znaczy. Tak naprawdę nie można więc jednoznacznie stwierdzić, czy trzymani tam ludzie znajdują się jeszcze w sferze prawa, czy już poza jego obrębem. Najpewniej, powiada Agamben, znajdują się w strefie stanu wyjątkowego (to kolejne ważne pojęcie dla włoskiego filozofa, zapożyczone od Carla Schmitta), a więc tam, gdzie normy prawne zostają w całości lub w części zawieszane. O wyrzucenym nie można orzec, czy jest poza, czy wewnątrz porządku prawnego. Przemoc stosowana wobec człowieka wykluczonego wykorzystuje właśnie ów stan niepewności. Może też osiągnąć każdego z nas. W tym sensie my wszyscy, mówi Agamben, jesteśmy potencjalnymi homines sacri.

<Łukasz Musiał, tekst ukazał się w „Tygodniku Powszechnym” nr 20/2008 pt. „Agamben – filozof naszych czasów?”>

8

9

Wykłady

Godzin/punktów ECTS:

30/3 (co dwa tygodnie przez cały rok akademicki 2008/2009)

Termin/miejsce zajęć:

piątki co dwa tygodnie, godz. 11.30 – 13.00 / Collegium Maius, ul. Fredry 10, Sala Śniadeckich

Wszystkie wykłady będą nagrywane. Materiał udostępniany będzie na stronach: Krytyki Politycznej (www.krytykapolityczna.pl), Pracowni Pytań Granicznych (www.graniczne.amu.edu.pl) oraz na stronie projektu (www.agamben.pl).

Semestr zimowy

10 X 2008

dr hab. Krzysztof Rutkowski

Agamben jako archeolog mądrości

Agamben kontynuatorem dwóch tradycji filozofii europejskiej: Heideggera i Benjamina. Czym jest „archeologia” Agambena? Na czym polega mądrość? Czym jest „nagie życie”? Czym jest „stan wyjątkowy”. Czym jest Widowisko Wcielone? Co to znaczy, że człowiek mówi? Czy możemy jeszcze coś powiedzieć „do rzeczy”?

Krzysztof Rutkowski – profesor UW, pisarz, dziennikarz i tłumacz. Wymyślił dwa gatunki literackie: pasaża i przepowieści, które rozwinął dzięki Mistrzom: Mickiewiczowi, Benjaminowi, Agambenowi, Gombrowiczowi i Stachurze. Opublikował m.in.: *Przeciw (w) literaturze* (1987), *Braterstwo albo śmierć* (1988, 1990, 1999), *Paryskie pasaży* (1994, 1995), *Stos dla Adama albo Kacerze i kapłani* (1994), *Śmierć w wodzie* (1999), *Paradoks niedojrzałości. Przyczynek do stosunków polsko-francuskich. Wydanie dwujęzyczne: polsko-niemieckie* (2005), *Ostatni Pasaż* (2006). Przetłumaczył m.in.: *Taras w Rzymie oraz Seks i trwoga* Pascala Quignarda, *Skafander i motyl* Jean-Dominique’a Bauby’ego. Laureat Nagrody Fundacji im. Kościelskich. [skrócona nota ze strony internetowej słowo/obraz terytoria]

24 X 2008

Paweł Mościcki

Być jakby nie być. Potencjalność, język, działanie

Głównym wątkiem moich rozważań będzie kontrowersyjna Agambenowska wykładnia pojęcia potencjalności u Arystotelesa. Nie chodzi w niej wyłącznie o erudycyjny komentarz, lecz o niezwykle doniosłe przeformułowanie ram konceptualnych zachodniej filozofii. Próba redefinicji potencjalności jako złożonej konstelacji zawierającej w sobie nie tylko pozytywną, ale także negatywną możliwość pozwala na daleko idące modyfikacje dotychczasowych filozoficznych stanowisk. Agamben rozwija tę koncepcję w swych rozważaniach poświęconych językowi (imię własne, gest, negatywność), działaniu oraz czasowi (czas mesjaniczny, współczesność). Wszystkie te wątki będę starał się śledzić w trakcie wykładu, odwołując się zarówno do twórczości włoskiego filozofa, jak i innych autorów, z którymi prowadzi on od dawna intensywny dialog (Benjamin, Foucault, Badiou).

Paweł Mościcki – filozof i tłumacz, członek zespołu Krytyki Politycznej, doktorant na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się twórczością Alaina Badiou, Giorgio Agambena, Jacques’a Derridy, Maurice’a Blanchota, Jeana-Luca Nancy’ego. Bada relacje między filozofią a literaturą. Do jego zainteresowań należy również myśl postsekularna. Współpracuje

z Instytutem Teatralnym w Warszawie. W Wydawnictwie Krytyki Politycznej ukazała się jego książka *Polityka teatru. Eseje o sztuce angażującej*.

7 XI 2008

Joanna Bednarek

Wspólnota nie-tożsamości

Zamierzam skoncentrować się na sposobie wykorzystania przez Agambena pojęć zaczerpniętych z tradycji arystotelesowskiej i scholastycznej – zarówno tych, które wciąż stanowią punkt odniesienia dla ontologii, jak potencjalność i aktualność czy forma i materia, jak i tych mniej popularnych, jak quodlibet („był jakikolwiek”), maneries („sposób istnienia bytu”) czy haecceitas („także” bytu). Odwołując się do nich, Agamben konstruuje pojęcie jednostkowości wymykającej się określeniu poprzez istotę i własności oraz zarysowuje wizję relacji etyczno-politycznej nie opartej ani na tożsamości, ani na abstrahowaniu od niej w procesie uniwersalizacji; można go dzięki temu uznać, obok Žižka i Badiou, za autora kolejnej wersji „uniwersalnej pojedynczości” jako rozwiązania problemu pluralizmu wspólnoty politycznej.

Joanna Bednarek – doktorantka w IF UAM, interesuje się prądami feministycznymi w filozofii, literaturze i literaturoznawstwie, filozofią Deleuze’a, Guattariego, Foucaulta oraz psychoanalizą. Obecnie przygotowuje pracę doktorską z poststrukturalistycznej filozofii polityki, współpracuje z „Krytyką Polityczną” oraz Fundacją Ekologia i Sztuka.

21 XI 2008

dr Ewa Charkiewicz

Temat bez tytułu

Na sesji pragnę pokazać, co zastosowanie siatki pojęciowej Agambena i jej feministyczna adaptacja (femina sacra i cura materna) wnoszą do zrozumienia naszej aktualności, tego co tu i teraz dzieje się w Polsce. Moim „archiwum”, którego konceptualną organizację zapośredniczam poprzez Agambena, są dwie krytyczne geografie (1) protestu-głódówki młodych matek w Wałbrzychu przeciwko bezprawnym próbom wygnania ich z zajmowanych mieszkań w 2008 roku, (2) przeobrażeń 1989-2008 przestrzeni byłej fabryki ZREMB na warszawskim Żoliborzu w „prime real estate” z udziałem międzynarodowego kapitału finansowego, oraz (3) analiza projektu Konstytucji PiS z 2005. Podobnie jak Foucault Agamben uprawia krytykę społeczną za pomocą strategii „zawieszenia” uniwersaliów. W przypadku polskiej transformacji odnosi się do zawieszenia i podważenia konstrukcji transformacji jako nagłej i monumentalnej przemiany od totalitaryzmu, ubóstwa i zacofania – do postępu, wolności bogactwa i powrotu do „Europy”. Czy transformacja jest związana z upowszechnianiem przestrzeni „stanu wyjątkowego”? Jakie formy życia nadają współcześnie funkcjonujące urządzenia władzy? Czy neoliberalny urynkawiający uniwersalizm (Foucault, *Naissance de la biopolitique*, 2004) zreorganizował życie

pod kątem segregacji na ekonomicznie użyteczne formy życia i na „ludzkie odpady”, wykluczając inne formy upolitycznienia i resubiektywizacji nie zapośredniczone przez kapitał? Sesja rozpocznie się od przedstawienia archiwum i feministycznej reinterpretacji Agambena, aby przejść do dyskusji nad powyższymi postawionymi pytaniami.

Ewa Charkiewicz – ekonomistka, feministka, działaczka społeczna, jedna z założycielek Ruchu „Wolę być”, członkini i koordynatorka Grupy Doradców ds. Gender w Banku Światowym, współzałożycielka Instytutu Feministycznego w Bangalurze, założycielka Fundacji im. Tomka Byry Ekologia i Sztuka (2005), inicjatorka Think Tanku Feministycznego, autorka i redaktorka tomów poświęconych feministycznej krytyce ekonomii oraz ekologii, m.in. *Women, Environment and Sustainable Development: Towards Theoretical Synthesis* (1994) *Globalization and Changes in Consumption and Production Patterns in Central and Eastern Europe* (1998).

28 XI 2008

dr hab. Ewa Domańska

forma seminaryjno/konwersatoryjna (120 min)

Agamben i humanistyka nie-antropocentryczna (Ludzkie–nie-ludzkie–nieludzkie)

Seminarium poświęcone będzie analizie wybranych fragmentów prac Giorgio Agambena, w których porusza on zagadnienie relacji między tym, co ludzkie (*human*), nie-ludzkie (*non-human*) i nieludzkie (*inhuman*). W tym kontekście, figura mużulmana staje się paradygmatycznym przykładem „nie-ludzkiego” (*przeciwieństwo człowieka*), podczas gdy zwierzę definiowane jest w opozycji do człowieka (*nieludzkie*). Agamben interesuje się przede wszystkim procesem tworzenia przez człowieka tego, co nie-ludzkie w łonie samego człowieczeństwa (mużulman, niewolnik, barbarzyńca, emigrant). Jego rozważania na ten temat warto porównać z koncepcjami Rosi Braidotti, która krytykuje go za skupianie się na problemach człowieczeństwa, a ignorowanie relacji między człowiekiem i zwierzęciem. W perspektywie jej prac, koncepcja Agambena jest dla rozwijającej się posthumanistyki zbyt tradycyjna, bo poświadczająca „narcyzm ludzkiego podmiotu”. W kontekście tych rozważań omawiane będą także pojęcia „biopolityki” i „nagiego życia”, jako ważne kategorie dla rozwijającego się paradygmatu humanistyki nie-antropocentrycznej.

Bibliografia:

Giorgio Agamben, *Homo sacer. Suwerenna władza i nagie życie*, przeł. Mateusz Salwa. Warszawa: Prószyński i S-ka, 2008 (cz. III, s. 163-246); Giorgio Agamben, *Co zostaje z Auschwitz. Archiwum i świadek* (Homo sacer III), przeł. Sławomir Królak. Warszawa: Sic!, 2008 (roz. 2 „Muzulman”, s. 41-87); Giorgio Agamben, *The Open*, transl. by Kevin Attell. Stanford: Stanford University Press, 2004; Rosi Braidotti, *Transpositions. On Nomadic Ethics*, Polity Press, 2006, s. 36-42; Arystoteles, *Hermeneutyka*, przeł. Kazimierz Leśniak, w: tegoż, *Dzieła wszystkie*, t. I. Warszawa: PIW, 1990, s. 69-88.

Ewa Domańska – pracownik Instytutu Historii UAM oraz visiting professor na Department of Cultural and Social Anthropology, Stanford University, autorka książek poświęconych teorii i historii historiografii oraz redaktor wielu tomów poświęconych angloamerykańskiej teorii historiografii. Napisała m.in. *Encounters: Philosophy of History After Postmodernism* (1998), *Metahistorie: spotkania w międzyświatach* (1999), *Historie niekonwencjonalne. Refleksje o przeszłości w nowej humanistyce* (2006).

9 I 2009

prof. Tomasz Polak

Medializacja i pragmatyzacja instytucji

Brak abstraktu.

Tomasz Polak – profesor zwyczajny, teolog specjalizujący się w teologii fundamentalnej i dogmatycznej, współzałożyciel i kierownik Pracowni Pytań Granicznych, członek Międzynarodowej Komisji Teologicznej w Rzymie (1997 – 2002), autor wielu książek i artykułów, opublikował m.in. *Obecność i spotkanie* (1981), *Elementy chrystologii* (1988), *Wspólny świat religii* (1995), *Chrystus naszej wiary* (1995), *Wielkie kryzysy tradycji chrześcijańskiej* (1999), *Powiedzcie prawdę* (2003), *Pascha Jezusa* (współpraca, 2006).

16 I 2009

dr Arkadiusz Żychliński

Zwierzę, którego nie ma, czyli jak funkcjonuje maszyna antropologiczna

Wykład zarysowuje przestrzeń krytyki, jakiej Giorgio Agamben poddaje antropologię metafizyczną i polityczną. Główne zadanie swojej poświęconej temu książki *L'aperto. L'uomo e l'animale* formułuje on następująco: „Czym jest człowiek, jeśli jest on wciąż miejscem – a równocześnie wynikiem – nieustannych podziałów i cesur? Z badać te podziały, zapytać, w jaki sposób człowiek – w człowieku – został oddzielony od nie-człowieka, a animalitas od humanitas, jest kwestią pilniejszą niż zajęcie stanowiska wobec wielkich pytań, tak zwanych wartości ludzkich i praw człowieka”. Jeśli człowiek to zwierzę wciąż wytwarzające człowieka – to główne zadanie figury myślowej określonej ekscentryczno-wymownym mianem „maszyny antropologicznej” – zaś podstawowych kryteriów delimitacji dostarcza dziś szeroko rozumiana polityka, to kwestia graniczności pomiędzy człowiekiem a zwierzęciem staje się dla nas wedle filozofa „decydującym konfliktem politycznym”.

Podstawowa literatura:

Giorgio Agamben, *Il linguaggio e la morte*, Torino 1982; Giorgio Agamben, *L'aperto. L'uomo e l'animale*, Torino 2002; Matthew Calarco, *Zoographies. The Question of the Animal from Heidegger to Derrida*, New York 2008; Markus Wild, *Tierphilosophie zur Einführung*, Hamburg 2008.

Arkadiusz Żychliński – germanista i tłumacz, pracownik Instytut Filologii Germańskiej oraz członek zespołu Pracowni Pytań Granicznych, autor książki *Unterwegs zu einem Denker. Eine Studie zur Übersetzbarkeit dichterischer Philosophie am Beispiel der polnischen Übersetzung von Martin Heideggers Sein und Zeit* (2006) o granicach przekładalności dyskursu filozoficznego Martina Heideggera, zajmuje się m.in. teorią języka, teorią przekładu.

23 I 2009

prof. Leszek Koczanowicz:

„Po takiej wiedzy, jakie przebaczenie?”

Totalitaryzm, egzystencja i emancypacja

Wykład poświęcony będzie pytaniu o możliwość emancypacji w opisywanym przez Giorgio Agambena stanie wyjątkowym w kontekście problemu związków między polityką a egzystencją. W celu skonceptualizowania tego pytania chciałbym pokrótce przedstawić ewolucję pojęcia totalitaryzmu od kategorii politycznej do coraz bardziej antropologicznej, poprzez analizę poglądów takich myślicieli jak Hannah Arendt, Claude Lefort, Michel Foucault i w końcu Giorgio Agamben. Następnie chciałbym się zastanowić nad konsekwencją tej ewolucji dla pojęcia emancypacji czy wolności. Jeżeli codzienną praktyką państw demokratycznych jest stan wyjątkowy, czyste życie, jeżeli nomos nowoczesności to obóz koncentracyjny, to jakie mamy szanse na emancypację, na choćby marzenie o wolności? Odpowiedź na tak postawione pytanie, to jednak nie tylko kwestia teorii, to także kwestia praktyki politycznej, granic i możliwości rozwoju społeczeństwa demokratycznego.

Leszek Koczanowicz – profesor oraz Kierownik Katedry Kulturoznawstwa w DSW we Wrocławiu oraz visiting professor na State University of New York w Buffalo (1998/99 oraz 2000/01) oraz Columbia University (2004/05). Zajmuje się filozofią współczesną, filozofią kultury oraz filozofią polityczną, autor książek *Wspólnota i emancypacje. Spór o społeczeństwo postkonwencjonalne* (2005) oraz *Politics of Time. Dynamics of Identity in Post-Communist Poland* (2008).

Semestr Letni

27 II 2009

prof. Małgorzata Kowalska

Demokracja i religia – wokół i na marginesie *Homo sacer*

Brak abstraktu.

Małgorzata Kowalska – profesor WSAP w Białymstoku oraz kierownik Katedry Filozofii w Instytucie Socjologii UwB, tłumaczka (m.in. Levinas, Sartre), znawczyni współczesnej filozofii francuskiej, autorka m.in. *Fenomenologia – dialektyka – metafizyka. Studium z filozofii Sartre'a* (1993), *Dialektyka poza dialektyką. Od Bataille'a do Derridy* (2000)

13 III 2009

dr Mateusz Salwa

Czy stan wyjątkowy jest stanem estetycznym?

Estetyczne wątki w myśli Giorgio Agambena

14 15 Jak twierdzi Agamben w jednym z wywiadów („German Law Review”, 1 maja 2004) ostatnia część tetralogii *homo sacer* jest poświęcona stylom życia, przez które rozumie takie jego postaci, w których życie nie może być oddzielone od swej formy, tj. życie, w którym nie można wyodrębnić życia nagiego. Na projekt Agambena można spróbować spojrzeć jako na opis pewnej rzeczywistości politycznej zaproponowany przy pomocy pojęć (np. wyjątek, norma, reguła, forma, wyłączenie), które posiadają również wymiar estetyczny, a co za tym idzie jako na projekt, który ukazuje kolejną odślonę rozpoznanego przez współczesną filozofię stopienia się estetyki i polityki (np. stan wyjątkowy jest tyleż stanem politycznym, co estetycznym).

Mateusz Salwa – estetyk, filozof i tłumacz, adiunkt w Zakładzie Estetyki IF UW. W 2007 roku obronił doktorat *Iluzja w malarstwie. Próba filozoficznej interpretacji*. Autor przekładu książki *Homo sacer. Suwerenna władza i nagie życie* oraz (razem z Piotrem Salwą) Umberto Eco, *Sztuka*. Zajmuje się głównie estetyką współczesną oraz dziejami nowożytnej myśli o sztuce.

27 III 2009

dr Łukasz Musiał

„I would prefer not to”. Giorgio Agamben a literatura

Wykład dotyczący związków filozofii i literatury w dziełach Giorgio Agambena, ze szczególnym uwzględnieniem pisarzy, którzy stanowili najważniejszą inspirację dla autora *Homo sacer* (Herman Melville, Robert Walser, Franz Kafka). Inspirację na tyle wyraźną, że

w wielu wypadkach można wręcz sformułować tezę, iż filozoficzne myślenie Agambena wypływa w istocie z jego namysłu nad literaturą.

Łukasz Musiał – pracownik Instytutu Filologii Germańskiej oraz członek zespołu Pracowni Pytań Granicznych, tłumacz, znawca historii niemieckiej rewolucji konserwatywnej oraz niemieckiej filozofii i literatury XIX i XX wieku, zwłaszcza twórczości Fryderyka Nietzschego, Ernsta Jüngerera i Franza Kafki, autor książki *Leiden im Zeitalter der Gegenständlichkeit. Zur Konzeptualisierung des Schmerzes im Werk von Ernst Jünger* (2006)

3 IV 2009

Grzegorz Jankowicz Poetyka intymacji

W swoich licznych książkach i esejach Giorgio Agamben nie poświęca zbyt wiele miejsca intymności. Włoski filozof zajmuje się polityką, formami bycia, władzą i prawem, ale nie w kontekście intymności, lecz nagiego życia. Jego rozprawy są z jednej strony przenikliwymi analizami kondycji współczesnego świata i miejsca, jakie w tym świecie zajmuje człowiek, a z drugiej próbą sformułowania nowego programu politycznego i egzystencjalnego. Mnie wszelako najbardziej interesuje to, co Agamben pisze o systemie jurydycznym, albowiem tam właśnie, w szczelinach dyskursu o prawie, znajduję fragmenty sekretnej historii intymności. W swoim wystąpieniu zajmę się analizą relacji między prawem i intymnością, wychodząc od starorzymskiej kategorii intymacji, która oznaczała „powiadomienie”, „ogłoszenie” lub „wezwanie sądowe”. Słowo to funkcjonowało w różnych kontekstach: określało oficjalne obwieszczenie, powiadomienie o wprowadzeniu nowego prawa lub obowiązku, ale najczęściej odnosiło się do sądowego nakazu, pozwu, monitu. Ten, kto otrzymywał intymację musiał bezzwłocznie stawić się przed obliczem sądu, przed prawem. Zadaniem takiego wezwania było „wyprowadzenie kogoś na zewnątrz”, wyciągnięcie go z domu, z „ustronnego miejsca”, wystawienie na pokaz. Intymacja zabijała wszelką intymność, wszelką prywatność i pojedynczość, wprowadzając do systemu jurydycznego paradoks semantyczny i strukturalny. Łaciński rzeczownik *intimatio* wywodzi się bowiem z tego samego źródłosłowu, co przymiotnik *intimus* – intymny. Prawo zawłaszcza niejako język intymności, podporządkowuje sobie sferę prywatną poprzez przejście dyskursu, za pomocą którego o niej mówiono. W swoim wystąpieniu przedstawię ów węzeł łączący prawo i intymność, subtelnie przesuwając akcenty w Agambenowskich analizach jurydycznych i jego interpretacjach Kafki.

Grzegorz Jankowicz – teoretyk literatury, krytyk, tłumacz, redaktor wydawnictwa ha!art, doktorant na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się literaturą XX-wieczną, kulturą popularną, współczesną poezją polską i relacjami między literaturą a sztukami wizualnymi. Autor i redaktor dwóch książek o XX-wiecznej poezji polskiej (*Jesień już Panie a ja nie mam domu. Eugeniusz Tkaczyszyn-Dycki i krytycy oraz Lekcja żywego języka. O poezji Andrzeja Sosnowskiego*) Obecnie przygotowuje dwie książki: *Autoportret w wypukłym zwierciadle. Antropologia ekfrazy* oraz *Prawo intymności. Kafka*.

17 IV 2009

prof. Anna Zeidler-Janiszewska Benjamin-Warburg-Agamben

Brak abstraktu.

Anna Zeidler-Janiszewska – profesor Uniwersytetu Łódzkiego, kierownik Zakładu Teorii Kultury Katedry Mediów i Kultury Audiowizualnej na tym uniwersytecie, członkini Komitetu Nauk o Kulturze PAN, wykładowczyni WSPS w Warszawie, autorka i redaktorka wielu książek oraz artykułów poświęconych współczesnej filozofii kultury i estetyce, opublikowała m.in. *Antynaturalistyczny program badań nad sztuką i jego współczesne kontynuacje* (1983), *Sztuka, mit, hermeneutyka* (1988) *Poszerzanie granic. Sztuka współczesna w perspektywie estetyczno-filozoficznej* (współautorka, 1999).

15 V 2009

dr Adam Lipszyc Prawo: dezaktywacja. O mesjanizmie Agambena

Perspektywa mesjańska stanowi jeden z zasadniczych wymiarów myśli Agambena. Odwołując się przede wszystkim do bodaj najlepszej jego książki *Il tempo che resta*, proponuję krytyczną analizę jego ujęcia idei mesjańskiej, koncentrującego się wokół specyficznej koncepcji dezaktywacji immanentnego prawa. Zestawienie z innymi interpretacjami mesjanizmu, jakie pojawiały się we współczesnej filozofii, w szczególności ze stanowiskami Benjamina, Adorna i Derridy, pozwoli odstąpić zarówno mocne, jak i słabe strony mesjanizmu Agambena. Taka analiza będzie też dobrą okazją do postawienia pytania o to, na ile gładko mesjański wymiar myśli Agambena łączy się z innym aspektem jego filozofii, a mianowicie tym, który zakorzeniony jest w pismach Michela Foucault.

Adam Lipszyc – filozof i tłumacz, pracuje w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Opublikował książkę *Międzyludzie. Koncepcja podmiotowości w pismach Harolda Blooma*. Zajmuje się filozoficznymi konsekwencjami psychoanalizy i dwudziestowieczną filozofią żydowską, zwłaszcza myślą Waltera Benjamina. Właśnie ukończył książkę *Ślad judaizmu w filozofii XX wieku* i pracuje nad zbiorem esejów o literaturze *Rewizja procesu Józefiny K.*

29 V 2009

Jakub Majmurek Agamben – wokół Spektaklu

Swoje wystąpienie chciałbym zacząć od definicji spektaklu, tak jak rozumie je Guy Debord, osoba która będzie miała wielki wpływ na myśl Agambena. Dla Deborda spektakl to „kapitał tak skoncentrowany, że zmienia się w obraz”, nowa forma ideologii, charakterystyczna dla późnego kapitalizmu. W dalszej części wystąpienia pragnąłbym pokazać, w jaki sposób Agamben podejmuje myśl Deborda na temat spektaklu. Wyjdę

tu od przedstawienia agambenowskiej koncepcji profanacji jako działania politycznego. Profanacja jest dla Agambena podstawą wszelkiej działalności emancypacyjnej, przywracaniem człowiekowi jego wyalienowanych tworów. Problem z tak rozumianą polityką dziś, w dobie hegemonii Spektaklu, polega na tym, że Spektakl pochtania wszelkie akty profanacji, wzmacnia się dzięki nim i „żywi się nimi”. Chciałbym zastanowić się co dla perspektyw radykalnej polityki emancypacyjnej znaczą tezy Agambena mówiące, że współczesny kapitalizm oparty o dominację spektaklu jest epoką, w której profanacja jest niemożliwa, a najważniejszym wyzwaniem politycznym jest „profanowanie tego, co nieprofanowalne”.

By poszukać odpowiedzi na to pytanie sięgnę po koncepcje Agambena wyłożone w pracy *Wspólnota, która nadchodzi*. Włoski filozof wchodzi w niej w dialog z rozważaniami Waltera Benjamina na temat „zaniku aury” dzieła sztuki, oraz towarzyszących im zjawisk utowarowienia ludzkiego ciała w Spektaklu. Dostrzegając wszystkie ich negatywne aspekty Agamben widzi w nich także emancypacyjny potencjał. Myśl Agambena dostrzega w tych wszystkich zjawiskach ukrytą możliwość nowego typu wspólnoty, „wspólnoty bez założeń”, bez żadnych partykularnych tożsamości, tworzonej przez jednostki, które są po prostu „takie oto”.

Chciałbym zestawić ze sobą te dwa obecne w myśli Agambena momenty myślenia o spektaklu, oraz pokazać, że tworzą one dialektyczne continuum, w którym Spektakl jest z jednej strony główną barierą, a z drugiej głównym punktem wyjścia dla wszelkiego myślenia o emancypacji. Na końcu swojego wystąpienia zastrzeżenia przedstawię swoje zastrzeżenia co do agambenowskiej wizji „wspólnoty bez założeń”, wskazując na jej dwuznaczności.

Jakub Majmurek – doktorant w Szkole Nauk Społecznych przy IFiS PAN, publicysta mediów internetowych (Lewica.pl, Internetowy Serwis Polskiego Radia) i drukowanych, zajmujący się tematyką polityczną i kulturalną (przede wszystkim krytyką filmową). W swojej pracy doktorskiej chce zająć się problemem „ontologii aktualności” wyłaniającej się z myśli Agambena, Baudrillarda i Badiou. Zainteresowania naukowe obejmują również teorię Wallersteina oraz teorię filmu.

12 VI 2009

dr Andrzej W. Nowak

Giorgio Agamben – pułapki krytyków nowoczesności

Giorgio Agamben w swej krytyce nowoczesności podąża utartym szlakiem, który wyznaczają takie nazwiska jak Heidegger, Foucault, Adorno. Krytycy ci w swej jednostronnej krytyce nowoczesności zapoznali dialektyczny moment w łonie tak nowoczesności jak i oświecenia. Celem krytyki jest zwrócenie uwagi na wieloznaczność nowoczesności. Czy biopolityka to owoc nowoczesności, oświecenia czy stosunków kapitalistycznych? Czy wymienione pojęcia i odpowiadające im zjawiska pozostają ze sobą w konflikcie

czy synergicznie się wzmacniają? Zasadnicze pytanie jakie można postawić zarówno Agambenowi i wymienionym krytykom brzmi: czy istnieje uprawnomożniona władza i panowanie?

Andrzej W. Nowak – doktor filozofii, (obronił rozprawę pt. *Podmiotowość jednostkowa w funkcjonalistycznych i historycznych teoriach systemów społecznych*), adiunkt w Zakładzie Filozofii Społecznej i Politycznej w Instytucie Filozofii UAM w Poznaniu. Interesuje się filozofią współczesną, w tym filozofią społeczną i polityczną, problemami związanymi z pojmowaniem filozofii jako nauki krytycznej i jej związków z emancypacją społeczną. Interesuje go analiza systemów–światów Immanuela Wallersteina, a także socjologia wiedzy, szczególnie jej nieklasycyjni przedstawiciele (Bruno Latour i inni).

WYKŁADY W INNYCH MIASTACH

W ramach ogólnopolskiego „Projekt Agamben” wykłady będą się odbywać równolegle w kilku miastach. Ich organizatorami będą lokalne Kluby Krytyki Politycznej. Każdy z semestrów roku 2008/09 zostanie w tych miastach zainaugurowany wykładem w ramach „Projekt Agamben”.

W A R S Z A W A

27 Listopad 2008

dr hab. Agata Bielik-Robson

Agamben i nowoczesność: seria nieporozumień

Celem wystąpienia będzie krytyczna (bardzo) analiza teorii nowoczesności Giorgio Agambena zawartej zwłaszcza w jego słynnej tetralogii *Homo sacer*. Powołując się na alternatywne koncepcje *modernitas* – w tym Marksa (*Manifest komunistyczny*), Marshalla Bermana (*Wszystko, co stałe, rozpływa się w powietrzu*) oraz Derridy (*Widma Marksa*) – spróbuję dowieść, że Agamben w ogóle nie rozumie fenomenu nowoczesności. Na serię nieporozumień, jakie nawarstwiają się w jego krytyce nowoczesnej biopolityki, składa się 1) fatalna interpretacja kryzysu nominalistycznego, który zapoczątkował nowoczesność; 2) nieuprawnione wykorzystanie konceptu *homo sacer* jako korelatu władzy suwerennej, zupełnie nieodpowiednie w kontekście nowoczesnym; oraz – last but not least – 3) nadużycie idiomu mesjańskiego, w którym Agamben, wbrew progresywnym deklaracjom, daje wyraz swoim głębokim nostalgicznym konserwatywnym rodem z późnego Heideggera.

Agata Bielik-Robson – dr hab. filozofii, pracuje w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN, wykłada w Collegium Civitas, Szkole Nauk Społecznych PAN i Ośrodku Studiów Amerykańskich, tłumaczka (Harold Bloom, *Lęk przed wpływem: teoria poezji*), autorka książek *Na drugim brzegu nihilizmu* (1997), *Inna nowoczesność. Pytania o współczesną formułę duchowości* (2000) oraz *Duch powierzchni. Rewizja romantyczna i filozofia* (2004).

Marzec 2008

prof. Paweł Śpiewak

Profesor UW, kierownik Zakładu Historii Myśli Społecznej na tym uniwersytecie, socjolog i historyk idei, były poseł na Sejm RP (bezpartyjny), publicysta, badacz zachodniej teorii i filozofii polityki, zwłaszcza myśli liberalnej i konserwatywnej, a także przemian społecznych w Polsce i Europie Środkowej, autor m.in. książek *Ideologie i obywatele* (1991), *Obietnice demokracji* (2004), *Midrasze: księga nad księgami* (2004), *Pamięć po komunizmie* (2005)

K R A K Ó W

Październik 2008

prof. Michał Paweł Markowski

Agamben i „formy życia”

Profesor zwyczajny na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownik Katedry Międzynarodowych Studiów Polonistycznych, dyrektor School for Advanced Studies na UJ, współredaktor serii Horyzonty nowoczesności, autor kilkunastu książek z zakresu filozofii literatury, między innymi: *Efekt inskrypcji. Jaques Derrida i literatura* (2 wyd. 2002), *Nietzsche: Filozofia interpretacji* (1997), *Identity and Interpretation* (2003) *Czarny nurt. Gombrowicz, świat, literatura* (2004) [skrócona nota z okładki książki *Teorie literatury XX wieku* (2006)]

Marzec 2009

dr Piotr Graczyk

Państwo i przemoc – Platon, Marks, Benjamin, Agamben

Filozof, tłumacz, pracownik Instytutu Spraw Publicznych UJ. Doktorat pt. *Nietzscheizm, chrześcijaństwo, sceptycyzm* napisał w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN pod kierunkiem prof. Cezarego Wodzińskiego. Członek redakcji pisma „Kronos”, tłumacz m.in. Heideggera (*Nietzsche*), Roberta Zimmera (*Moralisści europejscy. Przewodnik*), publikował m.in. w „Znaku”, „Przeglądzie politycznym”, „Tekstach drugich”.

W R O C Ł A W

Listopad 2008

Kuba Mikurda

Sen o geście – Agambenowska teoria filmu?

Choć Agamben nie pisał o kinie zbyt wiele, jego dwa krótkie teksty: „Uwagi o geście” (1992) oraz „Różnica i powtórzenie: O filmach Guy Deborda” (1995) stanowią zapowiedź oryginalnej teorii „kina gestualnego”. Agamben dowodzi, że najważniejszym składnikiem kina nie jest obraz, ale gest – a skoro tak, należy je rozpatrywać nie tyle w wymiarze estetycznym, ile etycznym i politycznym. Przykładem kina, które zdaje sobie sprawę z własnej „gestualności” jest dla Agambena twórczość Guy Deborda. Według włoskiego filozofa, główną funkcją kina, a szczególnie kina niemego, jest dynamiczne scalanie obrazów, a tym samym – wywoływanie gestu, rozbitego na kawałki („tiki, drgawki i spazmy” – jak w cytowanym przez Agambena syndromie Tourette’a) w końcu XIX wieku. „W kinie społeczeństwo, które utraciło swoje gesty, stara się odzyskać to, co utraciło, jednocześnie rejestrując ową utratę”.

Kuba Mikurda – doktorant w IFiS PAN, współredaktor Linii Wizualnej w wydawnictwie ha!art, wicenaczelnym „Gazety Filmowej” (gazetafilmowa.pl). Zredagował i wraz z Grzegorzem Jankowiczem, Pawłem Mościckim i Julianem Kutylą przełożył wybór tekstów filmowych Slavoj Žižka *Lacrimae rerum. Kieślowski, Hitchcock, Tarkowski, Lynch*, przełożył również *Realne spojrzenie. Teoria*

filmu po Lacanie Todda McGowana. Współpracuje z Katedrą Kultury Współczesnej UJ i Centre for Advanced Studies in the Humanities UJ. Członek zespołów Krytyki Politycznej, „Wide Screen” i „International Journal for Žižek Studies”.

Marzec 2009

dr Maciej Kropiwnicki

„Uniwersalizm podzielony, uniwersalizm, który nadchodzi”

W twórczości Giorgio Agambena zasadnicze znaczenie przypada pojęciom progu, „tego, co pomiędzy”, nierozróżnialności, zatem określeniom pewnej nieciągłości, podziału, separacji sfer, ale jednocześnie niemożliwości ich jednoznacznej identyfikacji. Tematykę wykładu ma organizować pytanie o to, jak w takiej perspektywie możemy wraz z Agambenem myśleć o kwestii uniwersalności, zwłaszcza uniwersalności politycznej, realizującej się w postaci egalitaryzmu i powszechnego uznania. Punktem wyjścia będzie Agambenowska polemika z tezami Alaina Badiou, którą włoski autor zawarł w książce *Il tempo che resta*. Wprowadzone tam pojęcie „podziału podziału” zestawione zostanie z koncepcją „bytu jakiegokolwiek” (*l'essere qualunque*) stojącego u podstaw nowatorskiej Agambenowskiej nauki o wspólnocie i sprofanowanych, nie-reprezentowalnych tożsamościach, a także z wątkami mesjanistycznymi rozwijanymi w pismach Agambena. Jako całość wykład ma podejmować pytanie, czy – a jeśli tak, to w jaki sposób – na gruncie myśli Agambenowskiej możemy myśleć o uniwersalizmie jako takim, i w jakiej mierze argumenty autora Profanacji wzbogacają filozoficzną refleksję nad tym, co uniwersalne.

Maciej Kropiwnicki – filozof i tłumacz, absolwent filozofii UW, doktorant w Instytucie Filozofii UW, w latach 2006-2007 studiował filozofię i psychoanalizę na Université Paris VIII Vincennes-Saint Denis. Zajmuje się współczesną filozofią podmiotu, zwłaszcza o inspiracjach psychoanalitycznych, i jej implikacjami dla etyki i filozofii społeczno-politycznej. Tłumacz artykułów i książek m.in. Jacques'a Ranciere'a, Slavoj'a Žižka, Mladena Dolar'a, Theodora W. Adorno, Alasdaira MacIntyre'a. Publikował m.in. w „Kronosie”, „Er(r)go”, „Odrze”, „Le Monde diplomatique – edycja polska”.

G N I E Z N O

Styczeń 2009

W gnieźnieńskim ośrodku UAM, Kolegium Europejskim (Collegium Europaeum Gnesense) planowane są wykłady i seminaria przygotowywane przez Klub Krytyki Politycznej w Poznaniu we współpracy z Klubem Gnieźnieńskim. Spotkania będą prowadzone zarówno przez studentów, jak i doktorantów, członków poznańskiego Klubu, a dotyczyć będą podstawowych pojęć filozofii Agambena oraz ich relacji do zjawisk społecznych, literatury oraz innych propozycji teoretycznych. Wykład wprowadzający w myśl Giorgio Agambena wygłosi dr Łukasz Musiał z Pracowni Pytań Granicznych.

SEMINARIUM

Giorgio Agamben – Suwerenność, prawo i nagie życie

(Giorgio Agamben. Sovereignty, law and bare life – Seminar)

(Giorgio Agamben. Souveränität, Gesetz und das nackte Leben – Konversatorium)

Prowadzący:

dr Łukasz Musiał

(Pracownia Pytań Granicznych UAM/Instytut Filologii Germańskiej UAM)

Poszczególne odsłony seminarium prowadzone będą zarówno przez uczestniczących w nim studentów jak i gości zaproszonych na wykłady w semestrze letnim

Godzin/punktów ECTS: 30/3

Charakter zajęć: konwersatorium

Semestr: letni

Termin/miejsce zajęć: piątek 14.30-17.30, co dwa tygodnie, 8 spotkań

Celem seminarium jest wszechstronna i kontekstowa lektura książki *Homo sacer: Suwerenna władza i nagie życie* włoskiego filozofa Giorgio Agambena, którego myśl pozostaje w Polsce w dalszym ciągu słabo znana. Analizie zostaną poddane najważniejsze wątki koncepcji Agambena – spójnego, ciekawego i oryginalnego opracowania nie tylko kwestii stricte filozoficznych (z pogranicza ontologii, antropologii czy estetyki), ale także literackich i politycznych. Nasze interpretacje zostaną wzbogacone o lekturę nie wydanych dotąd w języku polskim tekstów Agambena i o Agambenie, jak również tych autorów, którzy wywarli znaczący wpływ na formowanie się myśli włoskiego filozofa, m. in. M. Heidegger, M. Foucault, W. Benjamin, C. Schmitt czy F. Kafka.

Propozycje lektur:

G. Agamben, *Homo sacer. Suwerenna władza i nagie życie*; G. Agamben, *Stan wyjątkowy*; G. Agamben, *Co zostaje z Auschwitz*; G. Agamben, *Profanacje* (fragmenty); G. Agamben, *Wspólnota, która nadchodzi* (fragmenty); G. Agamben, *Potentialities. Collected Essays in Philosophy* (frag.), G. Agamben, *Means without Ends. Notes on Politics* (fragmenty); M. Callarco, S. DeCaroli (ed.) *Sovereignty and life* (wybrane eseje); A. Norris (ed.), *Politics, Metaphysics and Death: Essays on Giorgio Agamben's Homo Sacer* oraz wybrane fragmenty tekstów M. Heideggera, M. Foucault, F. Kafki, C. Schmitta i W. Benjamin. (Szczegółowa lista zostanie podana na pierwszym spotkaniu)

Warunki uczestnictwa w zajęciach:

Znajomość języka angielskiego oraz pisemny komentarz do wybranego fragmentu tekstu Giorgio Agambena. Wstępne zapoznanie się z wydanymi po polsku częściami tetralogii. Preferowane będą także osoby zaznajomione z podstawowymi kategoriami pojęciowymi wymienionymi w opisie konwersatorium.

Termin zgłoszeń: 10 stycznia 2009

Kontakt: krystian.szadkowski@krytykapolityczna.pl

Uwagi dodatkowe:

w semestrze zimowym odbędzie się spotkanie przygotowujące uczestników do seminarium (podział referatów, dookreślenie tematów itd.).

Seminarium prowadzone przez Giorgio Agambena

Idea:

Jako zwieńczenie „Projektu Agamben” planowane jest specjalne seminarium, które poprowadzi sam filozof na wybrany przez siebie temat.

Seminarium będzie się składać z czterech posiedzeń, w których uczestniczyć będą goście – autorzy referatów wygłoszonych w roku 2008/2009 w ramach „Projektu”, zaproszeni pracownicy nauki i ośrodków akademickich, a także studenci i osoby związane z „Projektem” – oraz otwartego wykładu dla szerszej publiczności. W związku z ostatnim punktem idea seminarium uzgadniana będzie z Urzędem Miasta Poznania (jako znaczące wydarzenie kulturalne).

Uczestnicy zostaną poproszeni o przesłanie organizatorom tekstów zainspirowanych dyskusjami i dotyczącymi myśli Giorgio Agambena. Wybrane artykuły zostaną opublikowane w wydawnictwie zbiorowym jako pierwsza polska książka poświęcona myśli włoskiego filozofa (*Agamben. Przewodnik Krytyki Politycznej*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Seria Przewodniki).

Czas trwania: seminarium planowane jest na dwa dni (cztery spotkania po dwie-trzy godziny każde oraz wykład).

Planowany termin: październik/listopad 2009

ORGANIZATORZY

KRYTYKA POLITYCZNA (www.krytykapolityczna.pl)

KLUB KRYTYKI POLITYCZNEJ w POZNANIU (www.kkpp.blox.pl)

Krytyka Polityczna powstała w 2002 roku z ambicją ożywienia tradycji polskiej inteligencji zaangażowanej. Naszą działalność rozwijamy w trzech głównych sferach: nauki, kultury i polityki, starając się jednocześnie eliminować między nimi sztuczne podziały. Według jej członków, naukę, sztukę i politykę dzielą jedynie środki wyrazu, łączy zaś wpływ na kształt życia społecznego. Podstawowym celem KP jest wprowadzenie i umocnienie w sferze publicznej lewicowego projektu walki z ekonomicznym i kulturowym wykluczeniem. Obok pracy czysto akademickiej (tłumaczenie, wydawanie książek i opracowań, dyskusje, seminaria i warsztaty) KP angażuje się w debatę publiczną, a także aktywne działanie na polu literatury, teatru i sztuk wizualnych. Środowisko „Krytyki Politycznej” tworzą dziś młodzi naukowcy, działacze społeczni, publicyści, ale także pisarze, krytycy literatury i sztuki, dramaturgowie, filmoznawcy i artyści.

Od początku 2008 roku działa w Poznaniu Klub KP, który skupia prawie trzydziestu studentów, doktorantów i pracowników naukowych. Klub inicjuje własne imprezy oraz współpracuje z innymi podmiotami. W roku akademickim 2008/2009 z inicjatywy Klubu odbyło się 40 dyskusji, pokazów filmowych i działań artystycznych, które przyciągnęły uwagę ponad 3600 uczestników.

PRACOWNIA PYTAŃ GRANICZNYCH (www.graniczne.amu.edu.pl)

Jednostka międzywydziałowa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, powołana 1 listopada 2006 roku do organizowania badań naukowych, przekraczających granice poszczególnych dyscyplin akademickich, oraz prowadzenia dydaktyki. Siedziba Pracowni mieści się obecnie w Collegium Marius w Poznaniu. Członkami Rady Pracowni są: prof. Jerzy Brzeziński (przewodniczący Rady), prof. Tadeusz Sławek (Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego), prof. Zbigniew Jacyna-Onyszkiewicz (Wydział Fizyki UAM), prof. Kazimierz Przyszczypkowski (Wydział Studiów Edukacyjnych UAM), prof. Jan Strzałko (Wydział Biologii UAM), prof. Antoni Szczuciński (Instytut Filozofii UAM); współpracę z Pracownią podjęła także prof. Maria Janion z Instytutu Badań Literackich PAN. Zadaniem Pracowni Pytań Granicznych jest wyznaczanie obszarów badań granicznych (interdyscyplinarnych i transdyscyplinarnych), a także pól granicznych między nauką a innymi formami ekspresji ludzkich doświadczeń; tworzenie koncepcji metodycznych i organizowanie badań i studiów w ramach wyznaczonych obszarów.

Główny koordynator projektu:
Krystian Szadkowski
e-mail: krystian.szadkowski@krytykapolityczna.pl

Koordinatry:
Mikołaj Ratajczak
Przemysław Wiśniewski

Projekt Agamben
www.agamben.pl

Uniwersytet Adama Mickiewicza
www.amu.edu.pl

Pracownia Pytań Granicznych
www.graniczne.amu.edu.pl

Krytyka Polityczna
www.krytykapolityczna.pl

Klub Krytyki Politycznej w Poznaniu
www.kkpp.blox.pl

